

СТОРИНКИ ПАМ'ЯТІ

НА ПОШАНУ ПРОФЕСОРА НІНИ КОСТЯНТИНІВНИ СКЛЯРЕНКО

*Умирають майстри, залишаючи спогад, як рану.
В барельєфах печалі уже їм спинилася мить.
Ліна Костенко*

25 серпня 2017 року мало б виповнитися 85 років відомому українському вченому, професору, почесному доктору Київського національного лінгвістичного університету, методисту, педагогу і просто чудовій людині Скляренко Ніні Костянтинівні. Людині, яка пережила окупацію і складні роки повоєнного життя, пройшла складний шлях від простого вчителя до видатного вченого, відомого далеко за межами України, без здобутків якої неможливо уявити розвиток сучасної методичної науки. Ім'я Н.К. Скляренко стоїть в одному ряду з основоположниками методики навчання іноземних мов; її праці, яких нараховується понад 100, не втрачають актуальності протягом багатьох років, а ідеї продовжують і далі надихати її учнів і послідовників.

Життя Ніни Костянтинівни тісно пов'язано з Київським національним лінгвістичним університетом, колишнім Київським державним педагогічним інститутом іноземних мов: вона була однією з його перших випускників. По закінченні Вищих педагогічних курсів вона розпочала кар'єру викладача інституту. У середині 70-х років Ніна Костянтинівна захистила кандидатську дисертацію під керівництвом М.В. Ляховицького – першого завідувача кафедри методики викладання іноземних мов, багато років завідувала лабораторією методичної майстерності вчителя іноземної мови, була основоположником інтенсивного навчання іноземних мов в Україні, засновником і заступником головного редактора провідного навчально-методичного журналу “Іноземні мови”, автором навчально-методичного комплексу для загальноосвітніх навчальних закладів “English Through Communication”.

Ніна Костянтинівна виховала цілу плеяду науковців. Під її керівництвом захищено 23 кандидатські дисертації. Серед її учнів є доктори наук, завідувачі кафедр, проректори провідних ВНЗ України. За вагомих особистий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців, плідну наукову та викладацьку діяльність у 1981 р. Н.К. Складенко була нагороджена бронзовою медаллю Головного комітету Виставки досягнень народного господарства СРСР, у 1984 р. – медаллю Республіки В'єтнам; у 1996 р. – знаком “Відмінник освіти України”, у 1998 р. – Почесною грамотою Міністерства освіти України.

Вже кілька років немає з нами Ніни Костянтинівни, проте пам'ять про неї продовжує жити в серцях її рідних, друзів та учнів.

М. Л. Писанко,
кандидат пед. наук, доцент
Київський національний лінгвістичний університет

Спогади про Н. К. Складенко

Складно у такому стислому форматі написати щось справді гідне такої непересічної особистості й близької теплої людини, якою була Ніна Костянтинівна Складенко, справжній Учитель з великої літери не лише для студентів, але й для маленьких школярів і для дорослих, уже посріблених сивиною пошукувачів учених ступенів та аспірантів. Її любові, тепла й уваги вистачало на всіх. Завжди усміхнена, привітна й голосна, завжди оточена аспірантами, студентами й колегами, вона стрімко прямувала коридором, роздаючи кому поради, кому консультації, а кому й останні настанови перед захистом чи практичним заняттям, виступом на конференції тощо. Завжди в русі, завжди сповнена енергії, планів та ідей.

Бувала й стомленою після багатогодинного сидіння над аспірантськими рукописами (так, саме рукописами, бо комп'ютерів ще не було, і керівникові доводилося розшифровувати індивідуальні піктограми можливих слів). Вона уважно вчитувалася в незграбні намагання висловити ще важко усвідомлювану самим автором думку красивою науковою мовою, щоб зрозуміти, про що власне йдеться. Вчила висловлюватися точно, логічно, лаконічно, грамотно і зрозуміло. Тоді ще не існувало спеціальних курсів з методики наукового дослідження, й молоді науковці приходили, м'яко кажучи, недостатньо підготовленими, доводилося вчити й таких елементарних речей. Скільки часу і сил це вимагало від наукового керівника, хто знав?

Пам'ятаю, як після переробки чи доопрацювання якогось підрозділу я приносила зовсім новий варіант, якого Ніна Костянтинівна ще не бачила, і вона без зайвих слів, з добрим гумором лише перепитувала: “Що, знову все по-новому?”. Вона розуміла муки незрілого науковця й делікатно підтримувала, незважаючи на власну втому, власний час та особисті плани.

А ще пригадується, як ми з Ніною Костянтинівною подорожували. Це вона привчила мене до участі в наукових конференціях у далеких містах. Завжди легка на підйом часто сама ініціювала поїздки до Воронежа, Мінська, Бреста, Барановичів, Сімферополя, Вінниці, Тернопіль... Де ми тільки з нею не були! Ні вік, ні складні погодні умови, ні далеко першокласні транспортні засоби чи умови проживання не важили, коли йшлося про цікавий науковий захід. Заради спілкування з відомими науковцями вона ладна була все перетерпіти, везла важкі пакунки з подарунковими екземплярами власних підручників і посібників, недосипала і завжди прихоплювала невеличкий пакуночок з харчами на випадок ускладнень. А вони таки були, бо в іншій країні в обмежений час не завжди вдавалось вирішити такі прозаїчні питання. І завжди мене захоплювало її уміння дуже винахідливо й по-домашньому накрити стіл. Причому статус старійшини їй не обтяжував. Ми почувалися як одна сім'я.

Ось ця спорідненість відкривала серця, зближувала людей, які потрапили в коло її впливу, об'єднувала їх, і ми, навіть втративши Ніну Костянтинівну, продовжуємо спілкуватися, цікавимося долею один одного, листуємося безпосередньо чи відстежуємо в соціальних мережах, переказуємо, які зміни відбулися в кого, за потреби й можливості допомагаємо один одному.

А ще не можу не згадати про ту неоціненну підтримку, яку надала мені Ніна Костянтинівна в започаткуванні наших Чернігівських нині вже добре відомих жовтневих міжнародних науково-практичних конференцій. Спочатку (з 2002 р.) вони були регіональними і проводилися під назвою “Мови у відкритому суспільстві”, але вже з 2005 р. переросли у Всеукраїнські, а ще через рік – у міжнародні. На кожній конференції Ніна Костянтинівна була присутня сама й привозила з собою своїх аспірантів і колег. Завжди виступала з пленарною доповіддю, керувала секцією, організовувала жваві дискусії, ставила гострі запитання доповідачам, у такий спосіб намагаючись спонукати їх поглянути на свою проблему з іншого боку, пошукати нетривіальне рішення, звернути увагу на слабкі місця, стимулювала їхній науковий потенціал. Але, з іншого боку, вона завжди була вдячна за аргументовані зауваження на адресу виступів власних аспірантів, була готова прийняти критику та скоригувати власні погляди й переконання, на що здатні далеко не всі науковці. Ця її здатність завжди підкорювала мене, адже на тлі її гарячої вдачі така здорова гнучкість вражала.

Мені дуже не вистачає Ніни Костянтинівни. Раніше багато своїх думок і планів я зв'язала з нею, хоч вже давно вилетіла з-під її крила. В процесі створення спеціальності “англійська мова” в Чернігівському на той час державному педагогічному інституті, а потім її розбудови, акредитації і створення філологічного факультету в уже Чернігівському національному педагогічному університеті я постійно радилася з нею з приводу доцільності запровадження того чи іншого курсу, структурування навчального плану магістра, якого ще в Україні не було і запозичити не було в кого. Чому саме з нею? Мабуть, тому, що цінувала її професіоналізм, її думку та повагу, яку відчувала повсякчас. А ще завжди відчувала величезну відповідальність за свої слова і вчинки: якщо вже щось вирішено, дійшли згоди, то треба обов’язково виконати. Так учила Ніна Костянтинівна, а це означало, так має бути!

Світла пам’ять. Світла людина, Ніна Костянтинівна продовжує світити через своїх вихованців і новим поколінням уже наших вихованців. А отже, Ніна Костянтинівна живе серед нас і дотепер.

Безмежна любов і вдячність Великому Вчителеві, Великій Людині, Жінці, Матері, Дружині, Другові!

С. Л. Бобир,

кандидат пед. наук, доцент,

Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

Пам’яті доброго друга

Нас познайомила професія і закоханість у неї, спільна любов до методики навчання іноземних мов, до тих можливостей, які вона надає для того, щоб відкрити своїм співвітчизникам двері у широкий та прекрасний світ розмаїття мов і культур. А ще нас здружив спільний друг – нині покійний професор Володимир Львович Скалкін, такий самий фанат методики, як і ми з Ніною Костянтинівною. І дуже скоро після знайомства наші відносини колег перетворилися на міцну дружбу, і видатний учений Ніна Костянтинівна Скляренко стала для мене просто Ніною.

І відтоді для мене професійні якості Ніни Костянтинівни, її талант і безмежна ерудиція вченого і методиста-практика відійшли на задній план порівняно з її людськими якостями. Рідко зустрічаються люди такої самої душевної щедрості, доброти та відкритості, якою була вона. Її можна було назвати “швидкою допомогою”, тому що вона приходила на поміч людям, навіть малознайомим, ще до того, як її попросили. Про це добре знали її аспіранти, які нерідко навіть жили у неї вдома, якщо не мали, де зупинитись у Києві. Але водночас вона вміла бути і суворою, коли відчувала фальш або порушення тих моральних норм, які для неї були непохитними.

Одна з найкращих українських учених у галузі методики, улюблениця шкільних вчителів англійської мови, роботі з якими заради підвищення їхньої методичної кваліфікації вона приділяла довгі години, надзвичайно ерудований, освічений фахівець, добрий друг і вчитель для багатьох, благородна, добра, високоморальна, чесна і справедлива людина – такою була професор Ніна Костянтинівна Скляренко і такою вона назавжди залишиться у пам'яті усіх, хто її знав!

О.Б. Тарнопольський,
доктор пед. наук, професор,
Університет імені Альфреда Нобеля,
Дніпро

Світлій пам'яті Вчителя

Ім'я Ніни Костянтинівни Скляренко є добре відомим не одному поколінню науковців, аспірантів, студентів. Її блискучі заняття, лекції, консультації чудово пам'ятають і студенти, й аспіранти Київського національного лінгвістичного університету, якому вона віддала багато років своєї педагогічної діяльності.

Закохана у методичну науку, справедлива, відкрита, дещо емоційна, нетерпима до будь-яких проявів показухи і фальшу, вона підштовхувала до діалогу, спонукала до роздумів, генерувала нові ідеї та надихала на нові пошуки.

Під час розмови з нею розсіювався туман невизначеності і навіть складні проблеми видавалися простішими. Вона могла за допомогою декількох слів прояснити ситуацію, розставивши усі крапки над *i*. Й щоразу виникало відчуття, що не існує питання, на яке вона не знає відповіді, що не існує в методиці проблеми, яку б вона вже не обдумала, бо Ніна Костянтинівна завжди мала осмислений, чітко вивірений погляд на ту чи іншу проблему, вона мала свій власний "почерк" у методичній науці, свій незалежний голос серед визнаних науковців та свою вдячну аудиторію серед молодих і допитливих.

І я завжди буду вдячна Ніні Костянтинівні – Вчителю і Людині, яка допомогла мені зрозуміти методику і полюбити її, допомогла знайти себе та повірити у себе.

Л. В. Циган,
викладач,
Київський національний лінгвістичний університет

Під керівництвом професора Н.К.Скляренко було захищено 23 кандидатські дисертації. Я, Олійник Тетяна Іванівна, (нині кандидат пед. наук, доцент), була за номером 2 – так жартувала сама Н.К. Скляренко. Дисертація за темою "Інтенсифікація навчання діалогічного мовлення в 7-му класі середньої школи за допомогою рольової гри (на матеріалі англійської мови)" була захищена у 1986 році.

Від імені всіх 23-х аспірантів я маю зазначити, що Н.К.Скляренко дуже відповідально ставилася до роботи з аспірантами. Вона допомагала їм у всьому, і взагалі то була творча спільна праця. Від природи Н.К.Скляренко наділена такими властивостями, як глибина мислення, аналітичний підхід до теми, що досліджується, простір і широта знань. Недарма багато хто звертався до неї за порадою і консультацією.

Справжній фахівець і науковець, вона залучала нас, аспірантів, до участі у наукових конференціях по всій Україні, до роботи у лабораторії інтенсивного навчання, яка на той час була передньою ланкою, до роботи обласних семінарів з учителями іноземної мови у Києві тощо.

Вражає різноманітність тематики дисертацій, що захищені під керівництвом Н.К. Скляренко – як на матеріалі шкільної методики, так і вузівської, мовної та немовної; від навчання граматики та фонетики до основних засад НМК "English through Communication" та до перекладу (останній, на жаль, не було завершено).

Н.К.Скляренко – це творча, глибоко віддана справі людина, сумлінна та чесна, яка вимагала абсолютної науковості і ніколи не допускала “фейкових” величин, наприклад, у підрахуванні результатів експерименту тощо. Ім’я Н.К.Скляренко означає якість і 100% науковість.

Світла пам'ять Н.К. Скляренко!

Т. І. Олійник,

кандидат пед. наук, доцент,

Горлівка

Ми біжимо по життю, поспішаємо, квапимося... Забуваємо головне – все має свою межу, свій термін. І коли раптом цей термін настає – а настає він, зазвичай, зненацька і непоправно – з гіркотою розуміємо, що ні сказати, ні запитати, ні попросити поради ми вже ніколи не зможемо. І залишається тільки пам’ять.

Уже сім років немає з нами нашої Ніни Костянтинівни. Мені пощастило свого часу бути її аспіранткою – однією із тих 23-х кандидатів наук з методики навчання іноземних мов, яких вона підготувала. Для нас всіх вона назавжди залишиться не лише справжнім ученим, але й сильною й яскравою особистістю, людиною великого серця і світлої душі. Завжди енергійна, легка на підйом, струнка, із красивою зачіскою, блискавичною реакцією на слова співбесідника, почуттям гумору – вона вабила до себе всіх, хто мав із нею справу. Природний розум, ерудиція, цілеспрямованість і фантастична працездатність сформували її ділові та професійні якості, якими вона щедро ділилася із своїми підопічними. Вона вчила нас учитись і працювати з повною віддачею. З нею все здавалося можливим. Я часто згадую її крилаті вирази: “Все, про що ти пишеш, кожне речення має у щось вилитись. Інакше отримаєш башту без фундаменту”. “Можна все. Навіть різати картоплю на лакованому столі. Питання – навіщо?”. “Ти повинна писати так, щоб проста домогосподарка, почитавши твою дисертацію, зрозуміла все”. Ці прості істини я намагалася пронести і через своє життя, і передати їх своїм студентам і викладачам.

Контакти з Ніною Костянтинівною ми підтримували постійно. Я тривалий час працювала деканом факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету. Саме вона допомогла мені провести блискучу науково-практичну конференцію, привізши з собою цілу плеяду наших найкращих учених-методистів – своїх колег, аспірантів, послідовників.

Контакти не припинились і тоді, коли я через сімейні обставини змушена була змінити місце проживання. Ніна Костянтинівна підтримувала мене, приїжджала в гості. Була в захопленні від того, що нам вдалося прогулятись у справжньому великому лісі. Відвідувала Ніну Костянтинівну і я. Вражали її мужність й оптимізм, сила волі і духу, величезне бажання перебороти хворобу, її життєлюбство. В пам’яті залишилась наша остання розмова. Напередодні ми домовилися про мій приїзд. Я сказала, що привезу їй щось смачненьке, дієтичне. Увечері приготувалася, щоб вранці поїхати. Раптом вона зателефонувала знову. Якимось дивним, як мені здалося, голосом, попросила, щоб я не приїжджала. Побажала всього доброго, щастя. Я настільки розгубилась, що не спромоглася навіть нічого запитати. Охопив якийсь неспокій. А через день прийшла звістка, що Ніни Костянтинівни більше немає. Тоді я зрозуміла, що вона прощалася зі мною.

Ніна Костянтинівна була однією з тих, для кого робота, наука – справа всього життя, була зразком людяності й безкорисливості, свого роду духовним еталоном, яка завоювала довіру і повагу всіх, хто її знав. Зустріч з цією прекрасною людиною, робота над дисертацією під її керівництвом були одними із найважливіших, визначальних і плідних подій у моєму житті. Світлі спогади про неї, про те, як чесно й гідно вона прожила життя, завжди будуть сильніші смерті. Я щаслива, що знала її!

Вшановуючи її пам'ять, ми зберігаємо традиції, започатковані талановитим ученим і викладачем, УЧИТЕЛЕМ, ми продовжуємо її справу. Як мудро сказав колись відомий філософ: “Життя тих, хто пішов від нас, продовжується в пам'яті живих!”

Л. Я. Хоменко,

кандидат пед. наук, доцент,
Київ

Закони життя такі, що колись нам доводиться розлучатися із своїми близькими і рідними людьми. Проте, розуміючи неминучість цього, ми ніколи не зможемо змиритися з тим, що поруч немає дорогої нам людини. Дуже важко говорити про Ніну Костянтинівну в минулому часі. Та й жодні слова не зможуть повною мірою відтворити її образ. Вона була особистістю – вільною, цілеспрямованою, з внутрішньою свободою думки і пошуку, відверто висловлювала свою точку зору, намагалася не емоціями, а фактами обстоювати її, давала неупереджені оцінки, вміла цінувати знання, з повагою ставилася до своїх колег й аспірантів. Наукова логіка та конкретність формулювань завжди були її сильною стороною. Все, про що вона говорила, писала, відзначалось знанням предмета, високим професіоналізмом, переконаністю. Вона завжди чітко визначала предмет і завдання дослідження, формулювала й аргументувала докази та висновки. Такої ж чіткості, конкретності й професіоналізму вона вимагала і від нас, своїх аспірантів. Вона шліфувала нашу майстерність. Те, як Ніна Костянтинівна працювала з аспірантами, викликає захоплення і величезну повагу. Вона передавала нам свій досвід, свої знання, відзначалась колосальною працездатністю, спрямованістю на результат, була надзвичайно вимогливою, проте людиною, любила і розуміла людей. Її вимогливість, приправлена почуттям гумору, не ображала, а, навпаки, змушувала працювати з потрібною енергією. Пам'ятаю, як я, сповнений гордості, приніс їй на рецензію свою першу, на мій погляд, наукову статтю. Ніна Костянтинівна пробігла її очима, сказала: “Сашенька, цей опус відповідає рівню реферата”, взяла олівець і почала правити текст. Вона розбирала зі мною кожне речення, робила помітки на полях, не просто ставила знаки запитання, а пояснювала, рекомендувала, до яких джерел звернутися, в якій бібліотеці знайти книгу. Коли я наступного разу приніс їй готову статтю, вона похвалила мене. Я тоді почував себе на сьомому небі від радості. Її коронною фразою було: “Ти завжди повинен розуміти, “для чого” ти це пишеш!” Вона вчила нас володіти науковим стилем викладу, формулювати думки чітко, конкретно і просто, без показної наукоподібності. Все це згодилося мені, коли я працював над докторською дисертацією. Тоді я постійно із вдячністю згадував Ніну Костянтинівну та її уроки.

З Ніною Костянтинівною у мене склались дуже теплі стосунки, які тривали до самого кінця. Спочатку ми жили в одному районі, недалеко один від одного. Ніна Костянтинівна прекрасно ставилася до моєї дружини та доньки, бувала у нас. Ми також часто відвідували її. Вона стала для нас рідною людиною. За складом характеру вона була великою оптимісткою. Це й допомагало їй боротися з хворобою, давало життєві сили. Вона дуже любила життя. Любила подорожувати, цікаво розповідала про свої поїздки, була відкритою, щирою, чесною, безкорисливою і дуже порядною людиною.

Її яскраве життя обірвалося. Життя багатогранної, талановитої, творчої, надзвичайно скромної особистості. “Людська особистість – це коштовна, величезна цінність, яка існує на нашій планеті. Вона не з'являється на ній випадково і, зникнувши, ніколи не може бути цілком відновлена. Крапкою пам'яттю про тих, хто пішов від нас, є виконання наміченого ними тими, для кого ця пам'ять дорога” (В.І. Вернадський).

Усе, що намітила наша Ніна Костянтинівна, перетворять в життя і пронесуть естафету її послідовники й учні – її аспіранти, кандидати та доктори наук. Вона назавжди залишиться в нашій пам'яті!

О. В. Хоменко,

доктор пед. наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет

“НК” – так Ніна Костянтинівна Скляренко підписувала всі свої рецензії. Вона була для мене мудрим і вимогливим учителем, якого хотілось слухати і можна було вірити, як самій собі. Співрозмовник, з яким завжди цікаво. Науковець, який поєднував у собі безліч професійних якостей – високий рівень інтелекту, впевненість у своїх силах, словах і діях, вражаючу працездатність, порядність і доброту. Нарешті, жінку, з якою була завжди тепло й затишно. Саме це душевне тепло і тепер об’єднує аспірантів Ніни Костянтинівни, з усієї України, які продовжують нести її науку в життя.

Я ніколи не помічала, щоб Ніна Костянтинівна по-справжньому ображалась або сердилась. Для цього у неї було надто гарне почуття гумору і щира любов до ближнього.

Знаю, що мені дуже пощастило в житті. Пощастило знати таку людину, мати справжнього Учителя. Спасибі, що Ви були, і ми знали Вас. Що були такою несхожою на інших і справжньою. За небуденність Ваших консультацій і пар. За глибоку душу у Ваших очах і усмішці. Тепла і світла пам’ять, люба Ніно Костянтинівно!

О. Л. Красковська,

кандидат пед. наук, доцент,
Воєнно-дипломатична академія,
Київ

Доля звела мене з неймовірної душі людиною – професором Ніною Костянтинівною Скляренко: я стала її аспіранткою. Неможливо назвати її просто науковим керівником, для мене вона стала великим і мудрим учителем. З висоти свого життєвого досвіду мій керівник бачила всі недоліки і перешкоди, що можуть стати і ставали в нелегкому для мене процесі написання кандидатської дисертації. Ніна Костянтинівна знала, як передбачити і мотивувати до того, щоб ті поставлені цілі, які буди окреслені на початку роботи, були досягнуті: іноді суворою і справедливою категоричністю, яка просто повертала мене до реальності і змушувала рухатися далі, але дуже часто мій учитель змінювала свій “гнів” на милість і по-материнськи з любов’ю все приймала і давала мудрі поради.

Словами важко описати безмежну глибину подяки за все те, що було зроблено мудрою, доброю і чуйною Ніною Костянтинівною для мене і для моєї родини. Завжди пам’ятатимемо ...

Л. П. Голованчук,

кандидат пед. наук, доцент,
Київ